

INSTYTUT BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ

Zarządzanie środkami publicznymi w polskich szpitalach

Zadłużenie i restrukturyzacja

**Elżbieta Malinowska-Misiąg
Wojciech Misiąg
Marcin Tomalak**

SPONSORZY PROJEKTU:

BROOKINGS INSTITUTION – USA, D.C.

RESEARCH FOR DEVELOPMENT – USA, D.C.

w ramach programu

TRANSPARENCY AND ACCOUNTABILITY PROJECT

Poprzedni projekt:

**CENTRALNE FINANSOWANIE
OCHRONY ZDROWIA I EDUKACJI
W POLSCE**

ANALIZA REGIONALNA

2007

GŁÓWNE USTALENIA RAPORTU Z 2007 R.

1. Istnieją poważne różnice w dostępie do usług medycznych w różnych województwach.
2. **Zadłużenie SPZOZ jest nadal wysokie i mocno zróżnicowane, a zasadniczym problemem jest zadłużenie szpitali.**
3. Działania restrukturyzacyjne (oddłużeniowe) podjęte w latach 2003 i 2005 okazały się nieskuteczne, choć spowodowały widoczne zmniejszenie wymagalnych zobowiązań SPZOZ.
4. **Algorytmy podziału środków NFZ pomiędzy województwa nie służą wyrównywaniu dostępności usług medycznych między województwami i między miastem i wsią.**

CELE BADANIA

1. Jakie są przyczyny zadłużenia znacznej części szpitali publicznych?
2. Co decyduje o powodzeniu bądź niepowodzeniu działań restrukturyzacyjnych podejmowanych przez szpitale?
3. Jakie zmiany systemowe i organizacyjne winny być wprowadzone w celu poprawy sytuacji finansowej szpitali oraz poprawy jakości i dostępności świadczonych przez nie usług?

METODOLOGIA BADANIA

1. **Analiza makroekonomicznych danych o zadłużeniu SPZOZ**
2. **Analiza informacji z bazy danych Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia**
3. **Szczegółowa analiza procesów restrukturyzacyjnych 4 szpitali:**
 - **Szpitala Powiatowego w Zakopanem (SPZOZ),**
 - **Szpitala Powiatowego w Kluczborku (SA),**
 - **Szpitala Wojewódzkiego w Opolu (SPZOZ),**
 - **Szpitala Praskiego w Warszawie (SPZOZ).**

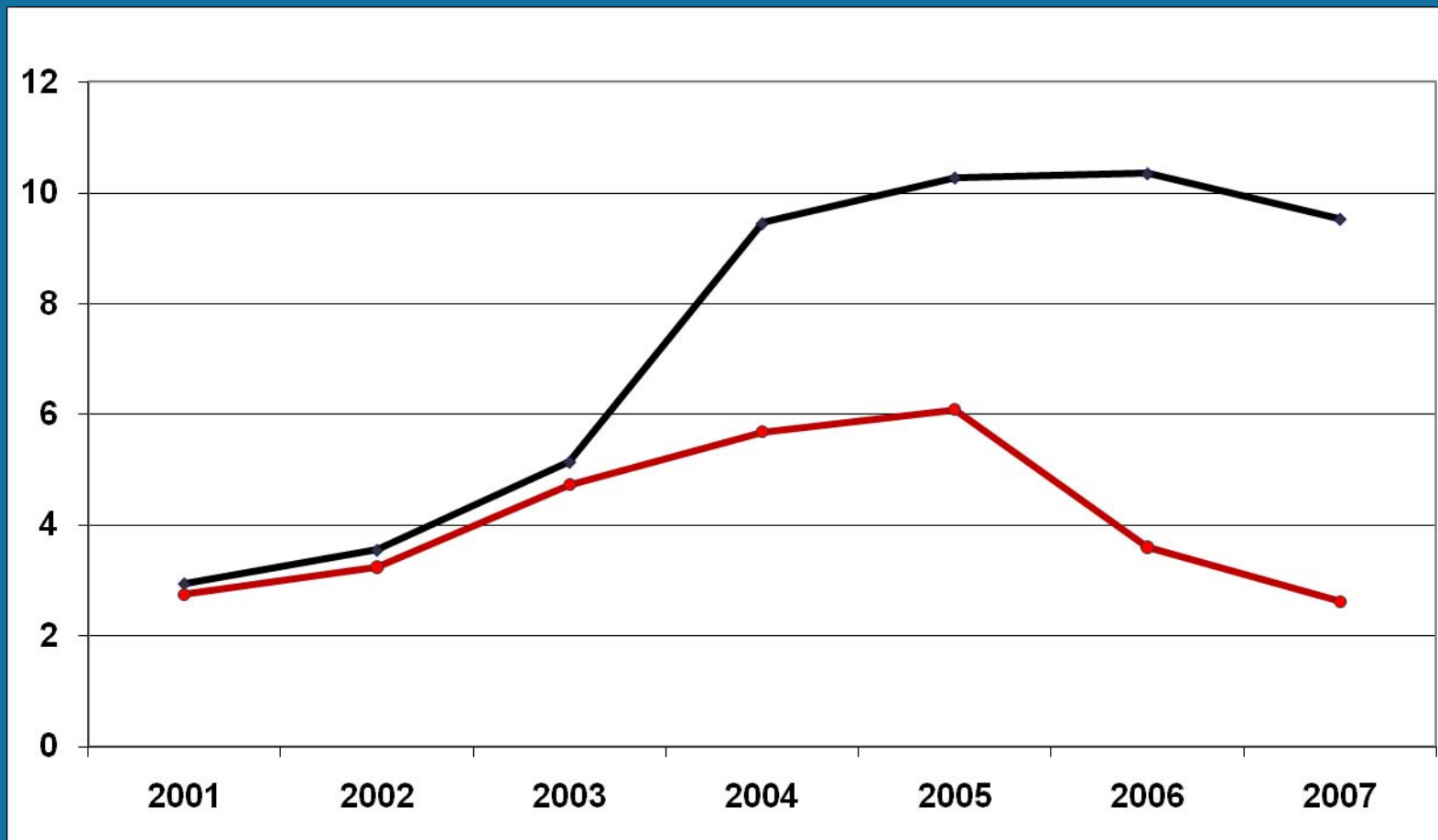
BAZA DANYCH CSIOZ

- Dane finansowe o 491 szpitalach publicznych z lat 2004–2006, pochodzące ze sprawozdań finansowych MZ-03
- Dane o organizacji i rozmiarach działalności szpitali za rok 2006
- Przekazane IBnGR w postaci zestawień zbiorczych (bez możliwości identyfikacji indywidualnych szpitali)

PROGRAMY ODDŁUŻENIOWE (RESTRUKTURYZACYJNE) 1999 – 2008

- **1999 – Skarb Państwa przejmuje wszystkie zobowiązania państwowych jednostek budżetowych przekształcanych w samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej**
- **2002 – I program restrukturyzacyjny**
- **2005 – II program restrukturyzacyjny**
- **2008 – III program restrukturyzacyjny**

ZOBOWIĄZANIA (OGÓŁEM I WYMAGALNE) SPZOZ W LATACH 2001–2007 (mld zł)

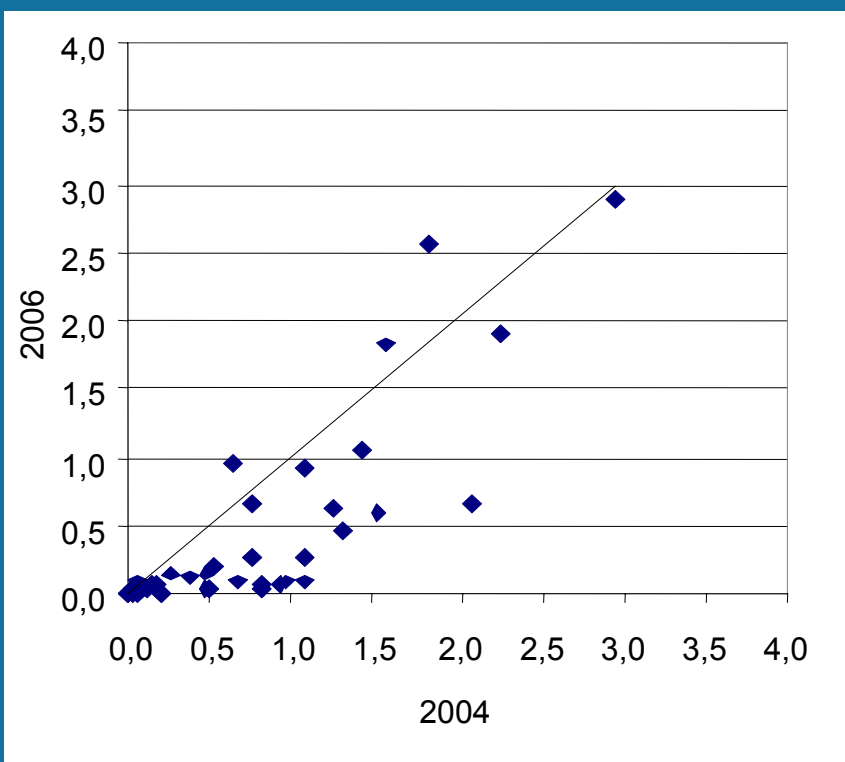

EFEKTY FINANSOWE PROGRAMU RESTRUKTURYZACYJNEGO Z 2005 R.

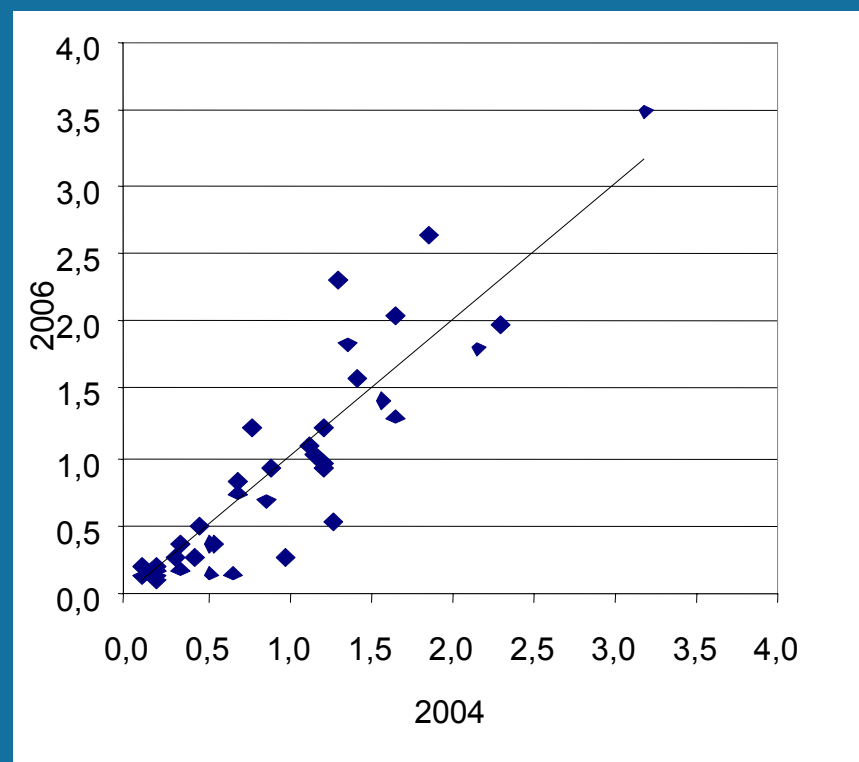
Treść	Zobowiązania	
	ogółem	wymagalne
Zobowiązania na koniec 2004 roku	6.172	5.684
Umorzenie zobowiązań publicznoprawnych	-543	-543
Dotacje z JST na spłatę zobowiązań	-239	-239
Umorzenie zobowiązań cywilnoprawnych	-222	-222
Dług przejęty przez organy założycielskie	-213	-213
<i>Razem bezzwrotna pomoc dla SPZOZ</i>	<i>1.217</i>	<i>1.217</i>
Nowe zobowiązania	+1.830	+1.927
Pożyczki i kredyty zaciągnięte na spłatę długu		-1.077
Emisja obligacji wykorzystanych na spłatę długu		-99
Pożyczka z budżetu państwa na spłatę długu		-1.614
Zobowiązania na koniec 2006 roku	6.785	3.604

ZMIANY RELACJI „ZOBOWIĄZANIA/KOSZTY” W LATACH 2004–2006 WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Zobowiązania wymagalne

Zobowiązania ogółem

ROZKŁAD ZOBOWIĄZAŃ WYMAGALNYCH SZPITALI WEDŁUG GRUP DECYLOWYCH (2004 – 2006)

	2004	2005	2006
Decyl I	38,73	47,14	57,99
Decyl II	15,97	18,64	19,55
Decyl III	11,49	9,86	8,71
Decyl IV	9,38	8,97	6,49
Decyl V	10,58	7,67	4,86
Decyl VI	6,02	3,74	1,73
Decyl VII	3,36	2,70	0,62
Decyl VIII	2,44	0,84	0,05
Decyl IX	1,01	0,14	0,00
Decyl X	1,03	0,31	0,00
RAZEM	100,00	100,00	100,00

PODSTAWOWE DANE Z BAZY CSIOZ (2006)

Wyszczególnienie		Ogółem	TOP 25	TOP 50	Najmniej zadłużone ¹
Liczba szpitali		491	25	50	212
	%%	100.0	5.1	10.2	43.2
Średnia liczba łóżek		311	314	321	274
Zobowiązania/koszty (2006)		15.02	116.54	80.63	0.40
Udział w łącznej kwocie długu					
2004	%%	100.00	16.99	26.84	20.40
2005	%%	100.00	17.75	28.05	19.08
2006	%%	100.00	18.10	29.30	17.88
Średni czas pobytu pacjenta	dni	6.39	5.70	6.04	6.48
Stopień wykorzystania łóżek	%%	68.50	64.81	65.84	69.56
Dochody na 1 pacjenta	PLN	2,894.08	2,617.67	2,606.60	3,033.89
Dochody na 1 osobdzień	PLN	452.72	459.10	431.73	467.99
Koszty na 1 pacjenta	PLN	2,992.84	2,993.58	3,021.85	3,039.23
Koszty na 1 osobdzień	PLN	468.17	525.03	500.51	468.82
Wzrost zobowiązań (2006/2004)	%%	18.79	26.55	29.70	4.12
Wzrost zobowiązań wymagalnych	%%	-29.45	11.90	5.64	-92.87

¹ Zadłużenie mniejsze od 3% rocznych kosztów

Z INFORMACJI ZAWARTYCH W BAZIE DANYCH CSIOZ WYNIKA, ŻE

Korelacja między poziomem zadłużenia szpitala oraz:

- liczbą łóżek,
- liczbą pacjentów,
- średnim czasem pobytu pacjenta w szpitalu,
- udziałem wpływów z NFZ w przychodach szpitala,
- strukturą oddziałów

jest statystycznie nieistotna.

Z DANYCH W BAZIE CSIOZ WYNIKA RÓWNIEŻ, ŻE:

- W końcu 2006 r. 21% wszystkich szpitali nie miało żadnych zobowiązań wymagalnych
- W 2006 r. na 1 mieszkańca woj. opolskiego przypadało 4,48 zł zaległych zobowiązań szpitali, a na 1 mieszkańca woj. lubuskiego – 296,99 zł takich zobowiązań
- Liczba lekarzy (przypadających na 1 łóżko) zatrudnionych w szpitalach niezadłużonych i zadłużonych jest podobna, wyraźne są natomiast różnice w zatrudnieniu pielęgniarek
- W szpitalach niezadłużonych zarówno dochody, jak i wydatki (w przeliczeniu na 1 osobodzień) były wyższe niż w szpitalach zadłużonych

WNIOSEK

O stopniu zadłużenia szpitali decyduje przede wszystkim sposób zarządzania szpitalem.

WARUNKI UDANEJ RESTRUKTURYZACJI

- **Zapewnienie szpitalowi fachowego zarządu**
- **Zaangażowanie i wsparcie ze strony organu nadzorującego**
- **Dostosowanie rozmiarów zatrudnienia do potrzeb prowadzonej działalności**
- **Wzmocnienie dyscypliny finansowej**

REKOMENDACJE

- Podział (pomiędzy MZ, NFZ i JST) odpowiedzialności za zapewnienie dostępu obywateli do usług medycznych powinien zostać ponownie rozważony i zdefiniowany.
- **Usługi podstawowej opieki zdrowotnej winny być kontraktowane przez gminy. Źródłem finansowania nowych wydatków gmin powinny być transfery z NFZ. Konieczne jest przy tym uwzględnienie obiektywnie wyższych kosztów zapewnienia właściwego dostępu do opieki medycznej w gminach wiejskich.**
- Ilościowe limity kontraktów zawieranych przez NFZ ze szpitalami powinny zostać zniesione.
- **Rozważyć należy możliwość wprowadzenia zróżnicowanych stawek i zakresu świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego. Osoby podlegające ubezpieczeniu powinny mieć również prawo wyboru instytucji ubezpieczeniowej.**
- Wszystkie placówki korzystające ze środków publicznych winny być zobowiązane do publikowania danych o kosztach świadczonych usług, stanie majątku i zadłużeniu.
- **Ministerstwo Zdrowia winno bardziej aktywnie promować najlepsze praktyki restrukturyzacyjne.**
- Spłaty ze środków publicznych zadłużenia placówek służby zdrowia powinno być dozwolone tylko pod warunkiem spełnienia następujących warunków:
 - wprowadzenia komisarycznego zarządu;
 - zatwierdzenia programu naprawczego przez nadzorujący organ administracji publicznej oraz przez organ dysponujący środkami na oddłużenie;
 - wykonania części (z góry ustalonej) zadań wskazanych w programie naprawczym;
 - regularnej publikacji sprawozdań z przebiegu realizacji programu naprawczego.